

prof. dr hab. Przemysław Pałka
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: dyrygentura
Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego
w Poznaniu

Poznań, 28.03.2023

Recenzja

pracy doktorskiej mgra Kamila Szafrana sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki muzyczne, wszczętym przez Radę Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku.

Zleceniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku
Przewód doktorski prowadzony jest na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Promotorem pracy jest prof. dr hab. Marek Ročławski.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pana mgra Kamila Szafrana pod tytułem ***Twórczość Chóralna Andrzeja Cwojdziańskiego do słów poetów polskich - specyfika brzmienia i różnorodność problemów wykonawczych na przykładzie wybranych utworów*** składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu - rozprawy doktorskiej, które stanowią integralną całość. Prezentacja dzieła artystycznego odbyła się 24 kwietnia 2022 roku w Katedrze p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie.

Przedstawione do oceny dzieło artystyczne, to koncert muzyki chóralnej pod dyrekcją mgra Kamila Szafrana, podczas którego wykonano trzy cykle pieśni Andrzeja Cwojdziańskiego do słów poetów polskich:

Z głębokości op. 62 – trzy pieśni religijne na chór mieszany a cappella

1. *Westchnienie* – do słów Marii Bartosówny
2. *Psalms 137* – do słów Franciszka Dionizego Książnina
3. *Suplikacje* – do słów Kornela Ujejskiego

Cztery pieśni sakralne na chór mieszany a cappella

1. *Litania (Matko wiewiórek)* – do słów Anny Wernerowej
2. *Tyś na krzyżu* – do słów Tomasza Gluzińskiego
3. *Niech zstąpi Duch Twój* – do słów Karola Wojtyły
4. *Modlitwa* – do słów Juliana Tuwima

Szopeniada op. 57 na chór mieszany z fortepianem

1. *Preludium* – do słów Seweryna Goszczyńskiego
2. *Mazurek* - do słów Karola Balińskiego
3. *Walc* – do słów Juliusza Słowackiego
4. *Polonez* – do słów Włodzimierza Wolskiego

Wykonawcami byli:

Chór Kameralny CK 105 w Koszalinie
 Kamil Szafran – dyrygent
 Magdalena Bortnowska – fortepian
 Beata Górecka – prowadzenie koncertu

Nagranie zrealizowano w Katedrze pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie, 24 kwietnia 2022 roku

Realizacja nagrania:

Dźwięk: Marek Karoń

Zdjęcia: Adam Harmuszkiewicz, Marcin Torbiński

Nagranie z przedstawionego do oceny koncertu doktorskiego cechuje przede wszystkim staranne przygotowanie przez doktoranta chóru, zarówno pod względem wykonawczym, jak i interpretacyjnym. W pierwszej części koncertu Doktorant zaprezentował trzy pieśni religijne z cyklu pt. *Z głębokości op. 62* Andrzeja Cwojdzńskiego, skomponowane do słów polskich poetów. W pierwszym utworze pt. *Westchnienie*, kompozytor wykorzystał słowa Marii Bartosówny. Dyrygent poprowadził tę zwrotkową pieśń zgodnie z intencją kompozytora. Na pierwszy plan wyprowadził głosy, w których autor umieścił tekst kolejnych zwrotek, przy jednocześnie dyskretniej poprowadzonym akompaniamencie pozostałych głosów. W wykonaniu słyhać pewne zmiany względem oryginalnego zapisu nutowego, jak realizacja mormorando w głosach akompaniujących w zwrotce drugiej, czy ograniczenie wykonawców do kwartetu w zwrotce trzeciej. Wydaje się, że ten interesujący pomysł pozytywnie wpłynął na wykonanie tej typowo zwrotkowej pieśni. *Psalms 137*, do słów Franciszka Dionizego Książnina, w którym autor tekstu zwraca się do Boga, aby zmiłował się nad losem człowieka, zwraca uwagę ładnie poprowadzona przez dyrygenta fraza, która podkreśla błagalny charakter pieśni.

W wykonaniu można zauważyć drobne nieczystości, szczególnie w sopranach na wysokich dźwiękach i w dynamice piano. Prezentację pierwszego cyklu pieśni Andrzeja Cwojdziańskiego zakończyło wykonanie *Suplikacji*. Ten piękny i poruszający utwór został skomponowany do tekstu Kornela Ujejskiego. Doktorant zadbał o wyrazistość tekstu, jednocześnie czytelnie budując dramaturgię utworu zgodnie z zapisaną w partyturze intencją kompozytora. Choć znów dało się zauważyć nieczystości (utwór w rezultacie spadł o 1/2 tonu), to usterki te nie wpłynęły istotnie na ostateczny obraz utworu, którego interpretacja bardzo się podobała.

W dalszej części doktorskiej prezentacji artystycznej mgr Kamil Szafran poprowadził *Cztery pieśni sakralne na chór mieszany a cappella* Andrzeja Cwojdziańskiego. Te zdecydowanie obszerniejsze utwory zostały skomponowane w 1994 roku do słów poetów polskich: Anny Wernerowej, Tomasza Gluzińskiego, Karola Wojtyły i Juliana Tuwima. Wszystkie trudniejsze, o bardziej rozbudowanej fakturze i budowie formalnej, poruszające tematykę religijną i religijno - patriotyczną. Cykl rozpoczęła *Litania*, ładnie wykonana wyrównanymi głosami, w połączeniu z nienaganną dykcją. Dyrygentowi udało się tutaj wypracować bardzo dobre, wyrównane brzmienie chóru. Wykonanie pozbawione było usterek intonacyjnych i bardzo się podobało. *Tyś na krzyżu*, pieśń o tematyce pasyjnej poprowadzona została czytelnym ruchem, zgodnie z troską o szczegóły zapisane w partyturze przez kompozytora. Wykonanie znów zachwyciło dbałością o wyrazistość tekstu i jednolite brzmienie chóru. Mimo usterek intonacyjnych, wyrazista interpretacja podkreśliła szczególnie charakter poruszającego utworu. Ostatni z prezentowanego cyklu to *Niech zstąpi Duch Twój* do słów Karola Wojtyły, dostojnie poprowadzony przez dyrygenta, zabrzmiał uroczyście i patetycznie. Należy podkreślić dbałość dyrygenta o bardzo dobrą dykcję i jednolite brzmienie chóru we wszystkich utworach prezentowanego cyklu.

W ostatniej części koncertu doktorskiego, mgr Kamil Szafran wykonał *Szopeniadę* Andrzeja Cwojdziańskiego. Ten bardzo znany i często wykonywany cykl czterech miniatur inspirowanych muzyką Fryderyka Chopina, został skomponowany w 150-tą rocznicę śmierci wielkiego pianisty i kompozytora. W utworze przeznaczonym na chór mieszany i fortepian, do słów polskich poetów, Andrzej Cwojdziański współczesnymi środkami znakomicie nawiązał do chopinowskiego stylu. Od pierwszych taktów *Preludium*, poprzez *Mazurka* i *Walca* aż po *Poloneza - Szopeniada* zabrzmiała dostojnie i uroczyście. Doktorant zrealizował utwory dbając o wszelkie szczegóły zawarte w partyturze i znakomicie uchwycił ten chopinowski charakter w swojej prezentacji. Uwagę zwraca trafny dobór tempa we wszystkich poszczególnych częściach cyklu. Wszelkie zmiany agogiczne, realizowane były czytelnym ruchem, z wielką dokładnością. Szczególnie podobało się precyzyjnie poprowadzone przez dyrygenta tempo rubato w częściach *Preludium* i *Walca*, które istotnie podkreślało charakterystyczny, chopinowski styl. Taki rezultat to z pewnością wynik przemyślanej i rzetelnej pracy Doktoranta z partyturą, a potem z chórem na próbach. Dopelnieniem całości pozytywnego obrazu *Szopeniady* była znakomita współpraca pianistki Magdaleny Bortnowskiej realizującej partię fortepianu. *Szopeniada* w

wykonaniu Chóru CK 105 pod dyrekcją mgra Kamila Szafrana bardzo się podobała i była mocnym akcentem kończącym prezentację dzieła artystycznego Doktoranta.

Realizując dzieło artystyczne w postaci koncertu muzyki Andrzeja Cwojdziańskiego, w tym trzy cykle do słów polskich poetów, Doktorant zdecydowanie wykazał się wiedzą i doświadczeniem w prowadzeniu kameralnego zespołu wokalnego. Bardzo dobrze przygotował chór, który umiejętnie, świadomie i z widocznym zaangażowaniem realizował doktorskie dzieło artystyczne. Kolejne utwory prowadził czytelnym ruchem, dbając o wszystkie szczegóły zawarte w nutach, w tym dokładność rytmiczną, precyzję wejść, frazowanie i dynamikę. Szczególną uwagę zwracają wszelkie zmiany agogiczne, umiejętnie i z wyczuciem zrealizowane przez dyrygenta. Koncert doktorski mgra Kamila Szafrana nie jest oczywiście całkowicie pozbawiony usterek, np. intonacyjnych, jednak nie mają one istotnego wpływu na pozytywną ocenę całości prezentacji. W rezultacie doktorant bardzo dobrze wywiązał się z postawionego sobie w pracy doktorskiej zadania, uzyskując bardzo dobry efekt końcowy. Osiągnięcie takiego efektu jest z pewnością wynikiem znakomitego przygotowania zawodowego, doświadczenia, wiedzy i pracy Doktoranta.

Przedstawione dzieło artystyczne przyjmuję i oceniam pozytywnie.

Kształt zaprezentowanego dzieła artystycznego i założony cel artystyczny dokumentuje w czytelny sposób opis dzieła artystycznego - rozprawa doktorska pt. ***Twórczość Chóralna Andrzeja Cwojdziańskiego do słów poetów polskich - specyfika brzmienia różnorodność problemów wykonawczych na przykładzie wybranych utworów.***

Trzeba zaznaczyć, że zaprezentowany na nośniku elektronicznym koncert i część opisowa dzieła artystycznego ściśle wiążą się ze sobą i stanowią integralną całość pracy doktorskiej. Część pisemna została podzielona na wyraźnie dwie części: opisową i analityczną. Liczy 221 stron. Składa się z pięciu rozdziałów, bibliografii i aneksu, w którym znajdujemy opis sylwetki kompozytora Andrzeja Cwojdziańskiego, sylwetki poetów, kopie partytur i afisz koncertu doktorskiego.

Na początku Doktorant szczegółowo opisuje twórczość wokalną i wokalno-instrumentalną Andrzeja Cwojdziańskiego, przybliżając sylwetkę artysty, jako autora licznych kompozycji o zróżnicowanym stopniu trudności. Dalej przedstawia sposób traktowania treści słownej w wybranych utworach, poprzez porównanie tekstów wykorzystanych przez kompozytora w swojej muzyce z oryginalną poezją. Opis genezy powstania utworów i informacje komu były dedykowane uzupełniają wiedzę w tym zakresie. W III rozdziale przechodzi do analizy struktury muzycznej w poszczególnych, wykonanych podczas koncertu doktorskiego cyklach Andrzeja Cwojdziańskiego. Kolejne utwory analizuje pod kątem budowy formalnej, faktury, materiału dźwiękowego i organizacji czasu muzycznego. Następnie dokonuje analizy problemów wykonawczych.

Trafnie wskazuje miejsca, które w poszczególnych utworach wymagają szczególnej uwagi ze strony wykonawców, proponując jednocześnie autorskie sposoby ich rozwiązywania. Dalej definiując pojęcie brzmienia, wskazuje na elementy, które decydować mogą o jego specyfice w trzech cyklach pieśni Andrzeja Cwojdzińskiego, stanowiących przedstawione do oceny dzieła artystyczne. Opis dzieła artystycznego zamyka bibliografia, z której doktorant korzystał w procesie przygotowania i realizacji pracy doktorskiej. Staranny dobór wymienionych pozycji świadczy o rzetelnym przygotowaniu doktoranta do realizacji pracy doktorskiej. Dopełnieniem całości jest aneks, w którym doktorant umieścił informację o Andrzeju Cwojdzińskim, sylwetki poetów, autorów tekstów wykorzystanych przez Andrzeja Cwojdzińskiego w wybranych utworach, kopie partytur wykonywanych podczas koncertu doktorskiego utworów i afisz koncertu doktorskiego. Praca pisemna jest bardzo dobrze opracowana pod względem redakcyjnym i merytorycznym i dodatkowo napisana jest przystępnym językiem. Do pracy dołączono także obszernie, osobno opracowane streszczenie w języku angielskim.

Należy na zakończenie podkreślić, że w opisie swojego dzieła artystycznego doktorant w całości wykazał się rzetelną wiedzą zawodową w zakresie zagadnień wykonawczych muzyki chóralnej, w tym wybranych utworów Andrzeja Cwojdzińskiego.

Opis dzieła artystycznego przyjmuję i oceniam pozytywnie.

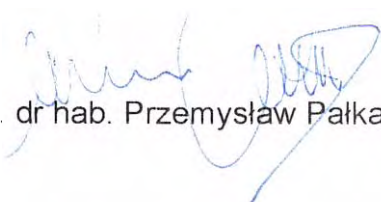
Konkluzja

Konkludując pragnę dodać, że jako czynnie uczestniczący od ponad trzydziestu lat w życiu chóralnym Koszalina dyrygent (dyrektor artystyczny Polonijnej Akademii Chóralnej w Koszalinie), miałem okazję przyjrzeć się nieco działalności artystycznej młodego dyrygenta, Kamila Szafrana osobiście. Aktualny Doktorant, jest absolwentem Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, który po ukończeniu studiów wrócił do swojego rodzinnego miasta Koszalina, by zawodowo realizować swoją muzyczną pasję. Jak dowiadujemy się z zapowiedzi prowadzącej koncert Beaty Góreckiej-Młyńczak - już 10 lat mija od momentu założenia przez Doktoranta Chóru Kameralnego CK 105. W tym czasie dyrygent zdążył wypracować wysoki poziom artystyczny zespołu, który zaowocował nie tylko licznymi osiągnięciami, koncertami i konkursowymi nagrodami, ale także upoważnił do podjęcia próby zrealizowania przewodu doktorskiego. Chór, który już dawno zaznaczył swoje ważne miejsce na kulturalnej mapie Koszalina - znakomicie wywiązał się z trudnego zadania realizacji zróżnicowanego repertuaru koncertu doktorskiego. Niewątpliwie to ogromna zasługa Doktoranta, który bardzo dobrze przygotował zespół, trafnie dobrał repertuar i precyzyjnie poprowadził utwory. Wybierając temat swej pracy doktorskiej, Pan mgr Kamil Szafran postawił sobie za cel m.in. promowanie twórczości koszalińskiego kompozytora Andrzeja Cwojdzińskiego. Po wysłuchaniu koncertu i zapoznaniu się z częścią opisową uważam, że cel został osiągnięty. Doktorski koncert pod dyktando mgra Kamila Szafrana stał się niewątpliwie wydarzeniem artystycznym, gromkimi brawami przyjętym przez koszalińską publiczność, a część opisowa może stać

się cenną pomocą dla kolejnych wykonawców muzyki Andrzeja Cwojdzińskiego. Taki piękny efekt był z pewnością możliwy dzięki znakomitemu przygotowaniu zawodowemu i pracy Doktoranta.

W oparciu o dokonaną ocenę przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej Pana mgr Kamila Szafrana na temat ***Twórczość Chóralna Andrzeja Cwojdzińskiego do słów poetów polskich - specyfika brzmienia różnorodność problemów wykonawczych na przykładzie wybranych utworów***, składającej się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym DVD oraz jego opisu, stanowiącej łącznie pracę o powyższym tytule stwierdzam, że kandydat wykazał się wiedzą teoretyczną w dyscyplinie artystycznej - sztuki muzyczne oraz posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i artystycznej. Przedstawiona do recenzji praca stanowi oryginalne dokonanie artystyczne i tym samym spełnia warunki określone w art.3.ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2013 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj.Dz.U.217 poz.1789 z późniejszymi zmianami).

Wnoszę o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

prof. dr hab. Przemysław Pałka